

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady form życia społecznego;
- podaje przykłady potrzeb człowieka;
- podaje przykłady wartości i norm społecznych;
- podaje przykłady grup społecznych; w tym tych, do których przynależy.
- podaje przykłady ról społecznych, w tym ról społecznych, które pełni;
- rozpoznaje postawy konformistyczne;
- podaje przykłady postaw pozytywnych i negatywnych społecznie;
- wymienia podstawowe elementy pojęcia *socjalizacja*;
- rozpoznaje przykłady działań/sytuacje sprzyjające procesowi socjalizacji;
- podaje przykłady osób i instytucji mających wpływ na proces socjalizacji;
- podaje przykłady zadań wykonywanych przez rodzinę;
- podaje przykłady praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny;
- podaje przykłady problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny we współczesnej Polsce;
- podaje przykłady stereotypów;
- rozpoznaje przykłady stygmatyzacji;
- podaje przykłady funkcjonujących w społeczeństwie polskim podziałów na *swoich* i *obcych*;
- rozpoznaje postawy tolerancji i nietolerancji;
- podaje przykłady sytuacji konfliktowych;
- wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania sporów;
- podaje przykłady różnych typów społeczeństw;
- wymienia cechy współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];
- wymienia podstawowe rodzaje organizacji trzeciego sektora życia publicznego [fundacja i stowarzyszenie];
- podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim;
- rozpoznaje podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego;
- wymienia: główne religie współczesnego świata, główne religie i wyznania we współczesnej Polsce;
- podaje podstawowe informacje definiujące pozycję Kościoła rzymskokatolickiego we współczesnej Polsce;
- wymienia partie polityczne posiadające swoją reprezentację w Sejmie RP;
- podaje główny cel istnienia partii politycznych
- wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych;
- rozpoznaje elementy kampanii wyborczej;
- odczytuje podstawowe informacje wynikające z badania opinii publicznej [tabele, wykresy];
- wymienia główne środki masowego przekazu we współczesnym świecie;
- wymienia główne funkcje środków masowego przekazu we współczesnym świecie;
- wymienia cechy wybranego środka masowego przekazu;
- odróżnia opinie od faktów w prostym przekazie medialnym;
- wymienia elementy przekazu medialnego;
- wymienia najważniejsze zasady bezpiecznego korzystania z mediów;
- rozpoznaje/podaje przykłady korupcji;
- podaje przykłady, innych niż korupcja, patologii w życiu publicznym;
- wymienia wybrane sposoby przeciwdziałania patologiom życia publicznego.
- podaje przykłady konstytucyjnych zasad ustroju RP;
- podaje przykłady form uczestnictwa obywateli w rządzeniu państwem;
- podaje przykłady form demokracji bezpośredniej;
- podaje przykłady organów władzy w Polsce powoływanych w drodze wyborów bezpośrednich,
- wymienia konstytucyjne zasady wyborcze;
- wymienia główną funkcję Sejmu i Senatu RP;
- określa czas trwania kadencji i liczbę członków Sejmu i Senatu RP;
- wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów.
- podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP;
- określa czas trwania kadencji Prezydenta RP;
- wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP;
- wymienia przykładowe zadania Prezydenta RP;
- podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP;

- wymienia główne zasady powoływania Rady Ministrów RP;
- wymienia przykładowe zadania Rady Ministrów RP;
- podaje przykłady działań organów władzy sądowiczej;
- wymienia organy władzy sądowiczej w Polsce;
- podaje przykłady konstytucyjnych zasad działania sądów w Polsce;
- wymienia główne organy strzegące praworządności w Polsce;
- wymienia główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;
- wymienia główne zadanie prokuratora;
- podaje przykłady spraw, z którymi może się zwrócić do Rzecznika Praw Obywatelskich;
- wymienia szczeble samorządu terytorialnego w Polsce;
- wymienia przykładowe zadania gminy;
- określa przynależność miejscowości, w której mieszka do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego;
- wymienia organy władzy samorządu terytorialnego w gminie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- rozpoznaje podstawowe formy życia społecznego: grupa społeczna, zbiorowość, społeczność, społeczeństwo;
- podaje przykłady potrzeb człowieka wyższego i niższego rzędu
- wymienia wartości, którymi kieruje się w życiu;
- podstawowe zasady życia społecznego;
- odczytuje z prostych źródeł informacji [wykres, tabela, plakat] wartości afirmowane w polskim społeczeństwie;
- rozpoznaje podstawowe rodzaje grup społecznych;
- rozpoznaje przykłady postaw i zachowań charakterystycznych dla wybranych ról społecznych, np. rodzica, ucznia;
- wymienia cechy grup społecznych;
- rozpoznaje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie;
- rozpoznaje podstawowe postawy jednostki wobec nacisku grupy;
- wymienia skutki procesu socjalizacji;
- wymienia grupy społeczne, osoby i instytucje mające główny wpływ na proces socjalizacji;
- odróżnia socjalizację pierwotną od socjalizacji wtórnej;
- wyjaśnia pojęcie: *resocjalizacja*;
- wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej;
- wymienia funkcje rodziny i podaje przykłady ich realizacji;
- rozpoznaje różne typy i modele rodzin funkcjonujące we współczesnym społeczeństwie polskim;
- wymienia podstawowe problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie;
- wymienia podstawowe cechy stereotypu;
- podaje przykład *pozytywnych* i *negatywnych* stereotypów oraz wymienia konsekwencje ich upowszechniania;
- wymienia podstawowe przyczyny i skutki podziałów na *swoich* i *obcych*;
- rozpoznaje zachowania wynikające z negatywnych postaw wobec *obcych*;
- wymienia sposoby przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania *swoich* i *obcych*;
- podaje podstawowe przyczyny i skutki nietolerancji;
- podaje czynniki sprzyjające i utrudniające kształtowanie postaw tolerancji;
- podaje przykłady zachowań świadczących o nietolerancji;
- rozpoznaje podstawowe postawy wobec konfliktu;
- wskazuje podstawowe różnice pomiędzy negocjacjami, mediacją i arbitrażem;
- wymienia cechy, które powinien posiadać mediator i arbiter.;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji.
- wymienia podstawowe cechy różnych typów społeczeństw;
- rozpoznaje cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego/informacyjnego [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące współczesnego społeczeństwa;
- wymienia podstawowe cechy organizacji trzeciego sektora;
- omawia podstawowe cechy społeczeństwa obywatelskiego;

- wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *ateizm, kult*;
- wymienia główne kościoły i związki wyznaniowe w Polsce;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące znaczenia religii / form religijności wśród mieszkańców Polski;
- wymienia główne funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych;
- wymienia główne źródła finansowania partii politycznych w Polsce;
- wymienia główne cele i cechy kampanii wyborczej;
- wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych;
- wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych;
- wymienia funkcje badań opinii publicznej dotyczących życia politycznego;
- wymienia cechy współczesnych środków masowego przekazu;
- analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do swobody wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji;
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *czwarta władza*;
- wyjaśnia, na czym polega zasada *niezależności mediów*;
- wymienia główne zasady etyczne dotyczące mediów i dziennikarzy;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące roli środków masowego przekazu;
- porównuje informacje na ten sam temat zawarte w różnych, prostych przekazach medialnych;
- wyjaśnia pojęcie *trolling*;
- wymienia zasady sprawdzania rzetelności przekazu medialnego;
- wymienia techniki medialnej perswazji i manipulacji;
- wymienia rodzaje korupcji oraz czynniki sprzyjające korupcji;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *nepotyzm, klientelizm, przestępczość zorganizowana, demagogia, populizm, hejt*;
- przedstawia sposoby przeciwdziałania patologiom życia publicznego;
- podaje datę uchwalenia obowiązującej Konstytucji RP; wyjaśnia pojęcie *preambula*;
- wyjaśnia, czym Konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;
- wyjaśnia znaczenie zasady: suwerenności /zwierzchnictwa narodu; republikańskiej formy rządu, demokratycznego państwa prawnego i trójpodziału władzy;
- wyjaśnia różnicę pomiędzy demokracją bezpośrednią a pośrednią;
- wyjaśnia pojęcie: partycypacja obywatelska;
- podaje przykłady referendum ogólnokrajowych w Polsce po 1989 roku;
- określa, w jakich sprawach może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe i lokalne;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące poziomu partycypacji obywatelskiej we współczesnej Polsce;
- wymienia konstytucyjne zasady wyborcze oraz wyjaśnia ich znaczenie;
- podaje główne zasady wyborów do Sejmu i Senatu RP.
- wymienia główne kompetencje/funkcje Sejmu i Senatu RP;
- wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce, w tym organy Sejmu i Senatu RP;
- wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego;
- wymienia zasady określające większość zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną;
- wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP;
- wyjaśnia pojęcia: *mandat poselski/senatorski, kadencja, klub i koło poselskie, immunitet, kworum*;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny pracy Sejmu i Senatu RP;
- wymienia główne funkcje / kompetencje Prezydenta RP;
- wymienia główne zasady wyboru Prezydenta RP;
- wymienia Prezydentów RP od 1989 roku;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działalności Prezydent RP.
- wymienia skład i kompetencje Rady Ministrów RP;
- omawia zasady powoływania Rady Ministrów;
- wyjaśnia pojęcie *koalicja rządowa*;
- wymienia podstawowe obszary działania rządu;
- wyjaśnia, jaką rolę pełnią wojewodowie;
- wyjaśnia pojęcie *sz służba cywilna*;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny działań Rady Ministrów w Polsce;
- przedstawia strukturę sądów powszechnych i administracyjnych w Polsce;
- przedstawia główne zadania sądów powszechnych i administracyjnych oraz Sądu Najwyższego;

- wymienia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce;
- wyjaśnia zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania władzy sądowniczej w Polsce.
- wymienia główne zadania Najwyższej Izby Kontroli;
- wymienia konstytucyjne zadania Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego;
- wymienia główne organy i zadania prokuratury;
- wymienia główne zadania Instytutu Pamięci Narodowej, Rzecznika Praw Obywatelskich;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny stanu praworządności w Polsce.
- wymienia rodzaje zadań samorządu terytorialnego;
- wymienia główne źródła dochodów samorządu terytorialnego;
- wymienia i omawia zadania organów stanowiących i wykonawczych w gminie;
- odczytuje podstawowe dane statystyczne dotyczące, np. oceny funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- charakteryzuje podstawowe formy życia społecznego;-
- wyjaśnia, kiedy zbiorowość społeczna może przekształcić się w grupę społeczną;
- podaje sposoby zaspokajania potrzeb człowieka;
- porównuje, na podstawie źródeł, wartości afirmowane w różnych grupach/ warstwach społeczeństwa polskiego;
- wyjaśnia, odwołując się do przykładów, funkcjonowanie podstawowych zasad życia społecznego;
- porównuje różne formy sprawowania kontroli społecznej;
- wymienia konsekwencje nieprzestrzegania podstawowych zasad życia społecznego.
- analizuje czynniki ułatwiające i utrudniające funkcjonowanie w grupie;
- wymienia kryteria klasyfikacji grup społecznych;
- porównuje rodzaje więzi łączących ludzi tworzących różne grupy społeczne;
- wymienia czynniki sprzyjające spójności grup społecznych;
- wyjaśnia, dlaczego funkcjonowanie w grupach społecznych sprzyja zaspokajaniu potrzeb człowieka;
- przedstawia pozytywne i negatywne aspekty postawy konformistycznej;
- porównuje postawy i zachowania charakterystyczne dla poszczególnych ról społecznych;
- rozpoznaje konflikty wynikające z pełnienia różnych ról społecznych;
- podaje przykłady konsekwencji konfliktu ról społecznych;
- przedstawia sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych.
- wyjaśnia znaczenie procesu socjalizacji dla prawidłowego funkcjonowania człowieka w społeczeństwie;
- przedstawia skutki zaburzeń/błędów w przebiegu procesu socjalizacji;
- porównuje socjalizację pierwotną i socjalizację wtórną;
- porównuje wpływ różnych grup społecznych na proces socjalizacji;
- przedstawia instytucje i mechanizmy sprzyjające procesowi socjalizacji;
- omawia zasady zawierania małżeństwa w prawie polskim;
- porównuje różne modele funkcjonowania rodzin i różne typy rodzin występujące we współczesnym społeczeństwie polskim;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie.
- wyjaśnia mechanizm powstawania negatywnych zjawisk społecznych: uprzedzenie, stygmatyzacja i dyskryminacja;
- wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: *stygmatyzacja* i *stereotypizacja* oraz uzasadnia konieczność przeciwdziałania im;
- wymienia przyczyny i skutki negatywnych postaw wobec *obcych*;
- analizuje różnice w sposobie postrzegania *swoich* i *obcych*.
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące problemu dyskryminacji, stygmatyzacji, stereotypizacji, postrzegania *swoich* i *obcych*.
- wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: *tolerancja* i *akceptacja*;
- podaje sposoby ograniczania czynników wywołujących konflikty społeczne;
- porównuje [wskazuje pozytywne i negatywne aspekty] różne postawy wobec konfliktu;
- wymienia zasady prawidłowo prowadzonej negocjacji;
- uzasadnia konieczność postawy tolerancji;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące postaw wobec konfliktów i zjawiska tolerancji.
- porównuje różne typy społeczeństw;

- omawia wpływ przemian gospodarczych na cechy społeczeństw;
- wyjaśnia istotę cech współczesnego społeczeństwa [otwarte, informacyjne, konsumpcyjne, masowe];
- wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na cechy współczesnego społeczeństwa postindustrialnego;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące współczesnego społeczeństwa.
- omawia podstawy prawne wolności religii i sumienia w Polsce;
- wyjaśnia znaczenie pojęcia: *agnostyk*;
- wyjaśnia różnicę pomiędzy pojęciami: *religia* i *wyznanie*;
- wymienia główne ośrodki kultu właściwe dla największych kościołów i związków wyznaniowych w Polsce;
- analizuje przepisy Konstytucji RP odnoszące się do relacji państwa i kościołów/związków wyznaniowych;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące znaczenia religii / form religijności wśród mieszkańców Polski.
- wyjaśnia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych;
- porównuje partię polityczną z organizacją pozarządową;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce / we współczesnych społeczeństwach demokratycznych.
- analizuje sposób przeprowadzania badania opinii publicznej;
- wyjaśnia rolę Internetu we współczesnych kampaniach wyborczych;
- analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej, w tym hasła wyborcze i memy internetowe, pod kątem skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem partii politycznej;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych i sondaży przedwyborczych;
- podaje przykłady nieetycznego wykorzystania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych.
- uzasadnia konieczność niezależności mediów w państwie demokratycznym;
- wyjaśnia pojęcie indoktrynacja;
- wymienia najpopularniejsze tytuły prasowe, domeny internetowe, stacje telewizyjne i radiowe we współczesnej Polsce;
- przedstawia rolę mediów społecznościowych;
- dostrzega przypadki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące roli i sposobu funkcjonowania środków masowego przekazu.
- wyjaśnia różnicę pomiędzy perswazją a manipulacją;
- analizuje różnorodne przekazy medialne pod kątem zastosowanych środków perswazji i manipulacji;
- wymienia przyczyny i skutki fake newsów, oraz komunikatów niepełnych i nierzetelnych w mediach.
- uzasadnia konieczność przeciwdziałania zjawisku korupcji i innym rodzajom patologii w życiu publicznym;
- wyjaśnia przyczyny i podaje skutki patologii w życiu publicznym;
- rozpoznaje przypadki patologii w życiu publicznym;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące patologii w życiu publicznym.
- posługuje się nazwami poszczególnych części jednostki redakcyjnej tekstu Konstytucji;
- wyjaśnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP;
- analizuje treść preambuły Konstytucji RP;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Konstytucji RP.
- określa główne zasady przeprowadzania referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce;
- analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące zasad przeprowadzania: referendum ogólnokrajowego i referendum lokalnego w Polsce; wyborów do Senatu i Sejmu RP; wyborów do organów samorządu terytorialnego;
- wyjaśnia główne zasady większościowego i proporcjonalnego systemu wyborczego;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące różnorodnych form demokracji.
- analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: kompetencji Sejmu i Senatu RP oraz Zgromadzenia Narodowego; zasad skrócenia kadencji Sejmu; immunitetu poselskiego;
- wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego;
- wymienia główne zasady skrócenia kadencji Sejmu RP;
- posługuje się w praktyce zasadami określającymi większość zwykłą, bezwzględną i kwalifikowaną;
- porównuje immunitet formalny i materialny;
- charakteryzuje główne organy Sejmu i Senatu RP;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Sejmu i Senatu RP;
- charakteryzuje główne funkcje / uprawnienia prezydenta RP;
- omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP;
- wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty;

- wyjaśnia znaczenie pojęcia: prerogatywy;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące Prezydenta RP.
- analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: sposobów powoływania Rady Ministrów, kompetencji Rady Ministrów; odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów i poszczególnych jej członków; odpowiedzialności konstytucyjnej członków Rady Ministrów;
- wymienia sytuacje, w których Prezes Rady Ministrów składa dymisję Rady Ministrów;
- porównuje sposoby powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III];
- wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące rady Ministrów RP.
- przedstawia zadania sądów powszechnych w Polsce;
- wyjaśnia konstytucyjne zasady działania sądów w Polsce;
- analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące: struktury władzy sądowniczej; zadań organów władzy sądowniczej; niezawisłości sędziów; zadań i struktury Sądu Najwyższego;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące władzy sądowniczej w Polsce.
- przedstawia pozycję ustrojową Najwyższej Izby Kontroli;
- wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres przeprowadzanych kontroli;
- omawia skład Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu;
- wyjaśnia zasady sporządzania indywidualnej skargi konstytucyjnej;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące instytucji strzegących praworządności w Polsce.
- charakteryzuje poszczególne rodzaje zadań samorządu terytorialnego;
- charakteryzuje organy samorządu terytorialnego w powiecie i województwie;
- wyjaśnia działanie zasady pomocniczości w strukturach samorządu terytorialnego;
- przedstawia ogólne zasady działania form bezpośredniego udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji samorządowych: budżet obywatelski, obywatelska inicjatywa uchwałodawcza;
- analizuje przepisy Konstytucji RP i ustaw dotyczące struktury, zadań i trybu działania organów samorządu terytorialnego;
- analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące samorządu terytorialnego w Polsce.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- wymienia problemy związane z klasyfikacją grup społecznych;
- na wybranych przykładach analizuje wpływ różnorodnych czynników na spójność grup społecznych;
- wyjaśnia mechanizmy powstawania konfliktu ról społecznych;
- wyjaśnia konsekwencje wynikające z konfliktu ról społecznych;
- dostrzega zmienność i ciągłość w postrzeganiu ról społecznych;
- ocenia [z różnych perspektyw] sposoby zapobiegania powstawaniu konfliktu ról społecznych;
- przedstawia konsekwencje postawy konformistycznej i nonkonformistycznej dla jednostki i społeczeństwa;
- przygotowuje i prezentuje argumenty w dyskusji: *Współczesna młodzież – karierowicze czy buntownicy?*
- przedstawia zależności pomiędzy procesem socjalizacji a poszczególnymi fazami rozwojowymi dziecka/człowieka;
- wymienia zjawiska cywilizacyjne mające wpływ na proces socjalizacji we współczesnym społeczeństwie polskim;
- omawia wpływ agresji na przebieg procesu socjalizacji.
- przedstawia wpływ procesów cywilizacyjnych na funkcjonowanie rodzin we współczesnym świecie;
- przedstawia pozytywne i negatywne aspekty odchodzenia od tradycyjnego modelu funkcjonowania rodziny;
- analizuje wybrane problemy funkcjonowania rodziny we współczesnej Polsce [przyczyny, przejawy, skutki].
- ocenia, z różnych perspektyw, wybrane kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania negatywnym postawom społecznym;
- analizuje przykłady negatywnych postaw wobec *obcych*, stygmatyzacji i stereotypizacji występujących w społeczeństwie polskim [przyczyny, przejawy, skutki].
- buduje argumenty i kontrargumenty w sporach dotyczących tolerancji;
- uzasadnia dobór sposobu rozwiązywania konfliktu w zależności od rodzaju/cech konfliktu i uczestniczących w nim stron.
- analizuje znaczenie funkcjonowania organizacji trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;
- wyjaśnia znaczenie społeczeństwa obywatelskiego dla prawidłowego funkcjonowania demokracji we współczesnych państwach, w tym w Polsce;

- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.
- różnicuje kościoły i związki wyznaniowe w Polsce zgodnie z prawną podstawą ich funkcjonowania;
- określa pozycję prawną Kościoła katolickiego w Polsce [konkordat].
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce;
- dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów politycznych w Polsce;
- porównuje strategie wybranych partii politycznych w ostatnich kampaniach wyborczych;
- analizuje wpływ sondaży przedwyborczych na wynik kampanii wyborczej/wynik wyborów;
- wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy wynikami uzyskanymi przez poszczególne ugrupowania polityczne w wyborach a sondażach przedwyborczych.
- omawia zjawisko cenzury i walki z cenzurą w czasach PRL-u;
- wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki nieetycznego zachowania mediów i dziennikarzy;
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. *kryzysu dziennikarstwa* we współczesnym świecie/Polsce.
- przeprowadza krytyczną analizę wybranego przekazu medialnego;
- uzasadnia konieczność walki z nierzetelnością przekazów medialnych.
- wyjaśnia różnicę pomiędzy demagogią a populizmem;
- analizuje wybrane rozwiązania prawne pod kątem ich etyczności i skuteczności w walce z patologiami życia publicznego;
- wyjaśnia, czego dotyczyły i z czego wynikały nowelizacje obowiązującej Konstytucji RP;
- uzasadnia znaczenie poszczególnych konstytucyjnych zasad ustroju RP dla funkcjonowania państwa demokratycznego.
- wyjaśnia znaczenie demokracji bezpośredniej we współczesnej Polsce;
- porównuje większościowy i proporcjonalny system wyborczy;
- porównuje zasady: wyborów do Sejmu i Senatu RP; wyborów do poszczególnych organów samorządu terytorialnego;
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu w Polsce.
- wyjaśnia rolę zasady kontrasygnaty;
- określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP;
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP.
- analizuje pozycję ustrojową Rady Ministrów;
- wyjaśnia ustrojową rolę Prezesa Rady Ministrów
- omawia znaczenie konstruktywnego wotum nieufności;
- wyjaśnia znaczenie Sądu Najwyższego dla funkcjonowania państwa demokratycznego;
- przedstawia konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziów;
- wyjaśnia znaczenie zasady niezależności sądów i niezawisłości sędziów dla funkcjonowania państwa demokratycznego;
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. roli ławników w sądach powszechnych.
- omawia tryb działania Trybunału Konstytucyjnego;
- wyjaśnia znaczenie Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego dla funkcjonowania państwa demokratycznego;
- przedstawia cechy charakterystyczne, zadania i strukturę miast na prawach powiatu;
- ocenia działalność samorządu terytorialnego w Polsce;
- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opracowuje i analizuje ankiety dotyczące, np. funkcjonowania człowieka w różnych formach życia społecznego, poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka i konsekwencji z tym związanych; społecznie akceptowanych wartości .
- wyjaśnia różnice w postrzeganiu postaw i zachowań charakterystycznych dla różnych ról społecznych w odmiennych kręgach cywilizacyjnych oraz dawniej i dzisiaj;
- przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej dyskusję na zaproponowany temat, dotyczący funkcjonowania współczesnej młodzieży w grupach społecznych i pełnionych przez nią ról społecznych.

- przygotowuje prezentację dotyczącą trudności socjalizacyjnych występujących w społeczeństwie nowoczesnym, np. współczesnym społeczeństwie polskim;
- analizuje przykłady niepowodzeń socjalizacyjnych [przyczyny, skutki].
- przygotowuje i przeprowadza forum społeczności klasowej/szkolnej debatę/dyskusję dotyczącą, np. problemu *kryzysu współczesnej rodziny*;
- przygotowuje i przeprowadza na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania wybranym, negatywnym postawom wobec *obcych*;
- stosuje/analizuje/ przedstawia metody kreatywnego rozwiązywania problemów, np. sytuacji konfliktowych, w sytuacjach nietypowych;
- przygotowuje i przeprowadza, forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz tolerancji.
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz popularyzacji wybranej organizacji pozarządowej;
- aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie; kondycji społeczeństwa obywatelskiego we współczesnej Polsce.
- przygotowuje i przedstawia prezentację dotyczą wybranego kościoła/ związku wyznaniowego w Polsce.
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. sposobów finansowania partii politycznych w Polsce;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. zasad, które powinny być przestrzegane w kampaniach wyborczych w państwie demokratycznym;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. preferencji politycznych młodych wyborców.
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. *kryzysu dziennikarstwa* we współczesnym świecie/Polsce;
- porównuje wybrane środki masowego przekazu, np. tytuły prasowe, media społecznościowe, stacje radiowe i telewizyjne [sposób finansowania, odbiorcy, program, prezentowane postawy i wartości];
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz świadomego korzystania z mediów.
- przygotowuje prezentację multimedialną na temat jednego z ruchów społecznych, działających dawniej lub współcześnie, wyrażających sprzeciw wobec patologii w życiu publicznym;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, badanie opinii publicznej dotyczące, np. znajomości konstytucyjnych zasad ustroju RP.
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, kampanię społeczną na rzecz konieczności zwiększenia poziomu partycypacji obywatelskiej w Polsce;
- dokonuje krytycznej analizy referendum ogólnokrajowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. wprowadzenia w wyborach do Sejmu w Polsce jednomandatowych okręgów wyborczych;
- przygotowuje prezentację na temat wpływu konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. konieczności wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP.
- przygotowuje prezentację na temat funkcji i zakresu działania poszczególnych ministrów wchodzących w skład Rady Ministrów RP.
- przygotowuje prezentację na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. roli ławników w sądach powszechnych.
- przygotowuje prezentację na temat, np.: zakresu i wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK; zadań i aktywności Rzecznika Praw Dziecka;
- prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalania i kontrolowania];
- przygotowuje / organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na terenie której znajduje się szkoła;
- prezentuje zasady działania budżetu obywatelskiego/ partycypacyjnego w swojej gminie;
- przygotowuje propozycję wniosku do budżetu partycypacyjnego swojej gminy;
- przygotowuje folder promujący pracę wybranego organu samorządowego na poziomie powiatu lub województwa;
- przygotowuje i przeprowadza, na forum społeczności klasowej/szkolnej, debatę/dyskusję dotyczącą, np. partycypacji obywatelskiej na poziomie lokalnym w Polsce / w swojej gminie.

Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:

1. Każdy uczeń w ciągu jednego okresu powinien otrzymać co najmniej 3 oceny.
2. Obowiązują następujące formy sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów:
 - 1) prace pisemne:
 - a) sprawdziany
sprawdzian jest zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, a informacja o nim wpisywana jest do dziennika lekcyjnego,
 - b) kartkówki
obejmują materiał z trzech ostatnich tematów nie wymagają zapowiadania,
 - 2) zadania i ćwiczenia wykonywane przez uczniów w czasie lekcji;
 - 3) wypowiedzi ustne;
 - 4) prace domowe.